

Art renaixentista

Context històric

Itàlia al **segle XV** estava formada per un conjunt d'Estats i ciutats dominades per famílies aristocràtiques o burgeses (banquers, comerciants...).

Nicolau V (1447-1455) inicia la basílica de Sant Pere i reforma Roma.

Dinasties de prínceps o tirans es mantienien en el poder molts anys (Mèdici).

Segle XVI lluites constants entre **Carles V** i **Francesc I**. El suport papal al rei francès provocà *Il sacco di Roma* (1527), provocant la fugida d'artistes.

Resta d'Europa els reis governaven amb el suport de la burgesia urbana.

Finals del s. XV hi ha un **creixement econòmic** (activitat manufacturera i comercial) i **grans descobriments geogràfics** d'Espanya i Portugal. Arribada d'or i plata que enriqueix monarques i mecenes, i repercuteix en l'art.

Les **Reformes protestants** de Luter, Calví i Enric VIII canvien el mapa religiós europeu (Alemanya, Anglaterra, Suïssa...). La resposta fou el **Concili de Trento** (1541-1563) i la **Contrareforma catòlica**.

Localització i evolució artística

Va néixer a Itàlia, **Florència**, al segle XV. Durant el segle XVI s'estengué per la resta d'Europa (artistes *vagi* - viatgers - que marxaven o anaven a Itàlia)

Florència, Roma i les escoles del nord d'Itàlia (**Venècia, Pàdua i Ferrara**) van ser el centres de producció artística més importants). Altres centres artístics foren l'**escola alemanya, la flamenca, l'espanyola o l'anglesa**.

Al Renaixement hi distingim tres períodes:

Quattrocento (segle XV)

Cinquecento (segle XVI)

Manierisme (segle XVI)

Art del Renaixement

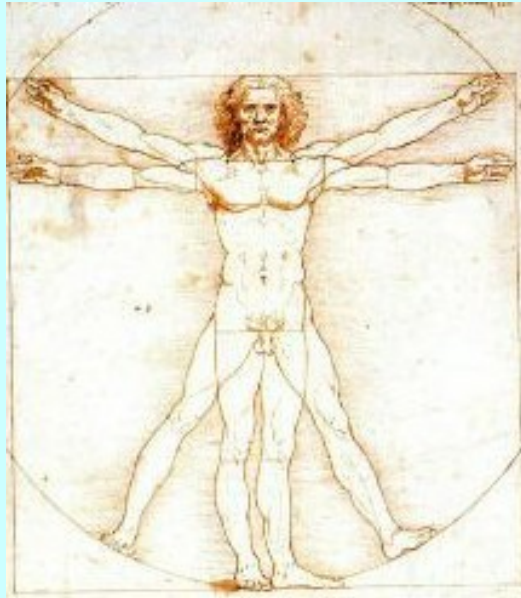
Va ser el renaixement de les formes artístiques de l'**art clàssic** (Grècia i Roma). Els artistes renaixentistes van menysprear l'art medieval.

Relacionat amb el corrent filosòfic, ideològic i cultural que fou l'**humanisme**. Una nova concepció del món segons la qual l'home és la mesura i el centre de totes les coses: l'**antropocentrisme**.

Nous descobriments artístics: **perspectiva** (conjunt de regles matemàtiques i gràfiques que permeten reproduir sobre una superfície plana l'aspecte tridimensional de la realitat), l'ús dels mòduls, la transformació dels espais arquitectònics segons l'ésser humà, la **pintura a l'oli**, la preparació dels **frescs amb cartons**, els **tirants metàl·lics** al arcs, etc.

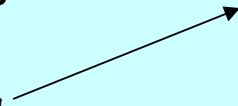
Vitrubi i els seus *Deu llibres d'arquitectura*, les teories d'Alberti... van servir per assimilar el nou estil.

Els **artistes** són valorats, deixen de ser considerats artesans. Apareixen els **Mecenes** que utilitzen l'art per al seu interès, a més de finançar-lo.

Les ciutats estat italianes

Sorgiment de la impremta

El Manierisme

Al segle XVI, en ple desenvolupament del classicisme, es produeix una **ruptura amb els cànons formals** i es busquen **noves formes d'expressió** formal i conceptual.

El terme apareix al segle XX per diferenciar el període (1515-1590) entre el **Renaixement** i el **Barroc**. S'origina amb les últimes obres escultòriques de Miquel Àngel i els seus deixebles. Es **deformen les figures**, es creen **espais irreal**s i l'usen colors clars o molt vius.

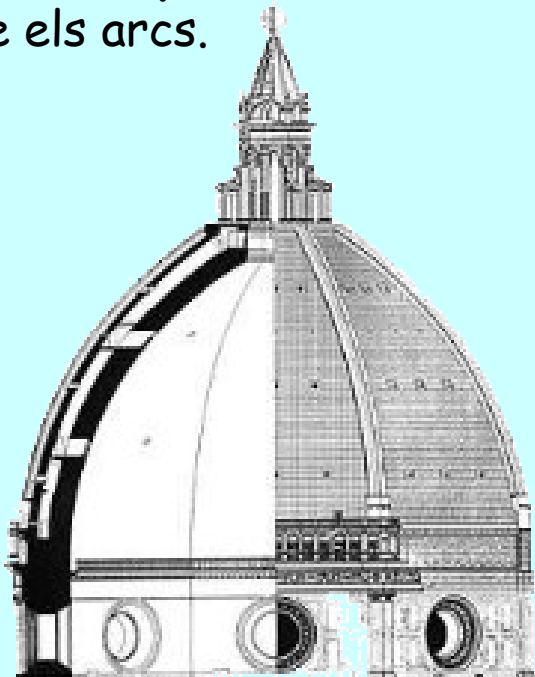
Els **temes** són fantàstics o exotèrics, eròtics i cortesans. Els clients són els aristòcrates que volen obres formalment elegants, de bellesa artificial i d'execució virtuosa. És un art frívol, refinat, luxós, teatral, ampul·lós, decadent i sensual.

Arquitectura del Renaixement

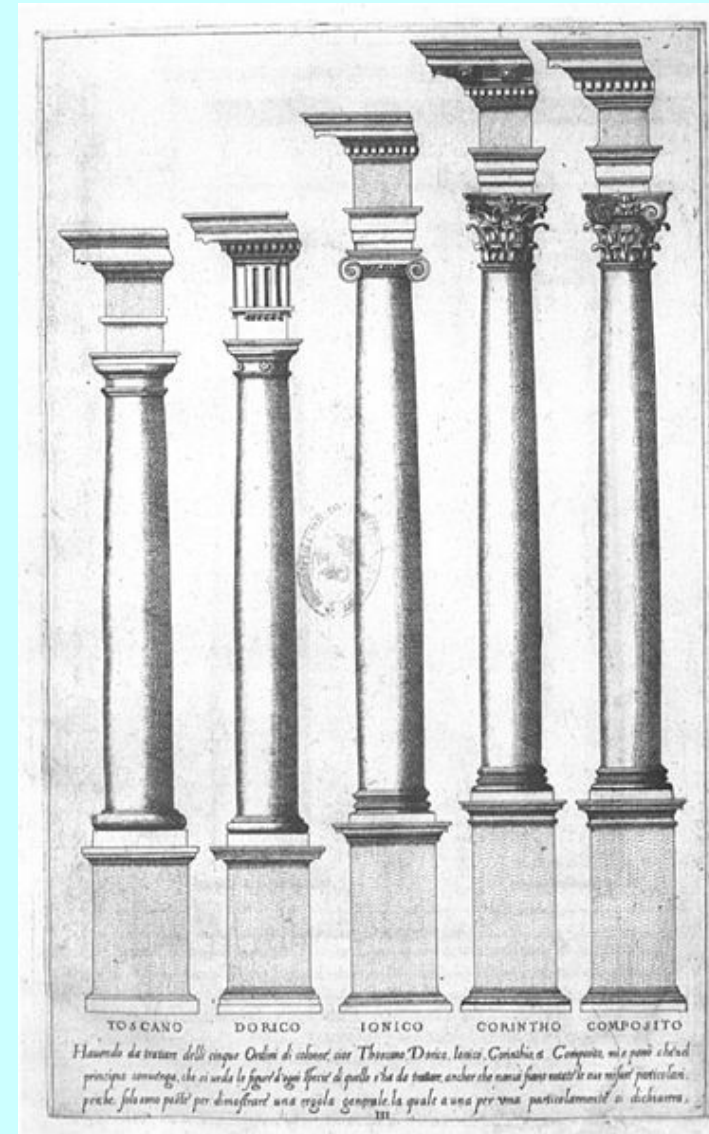
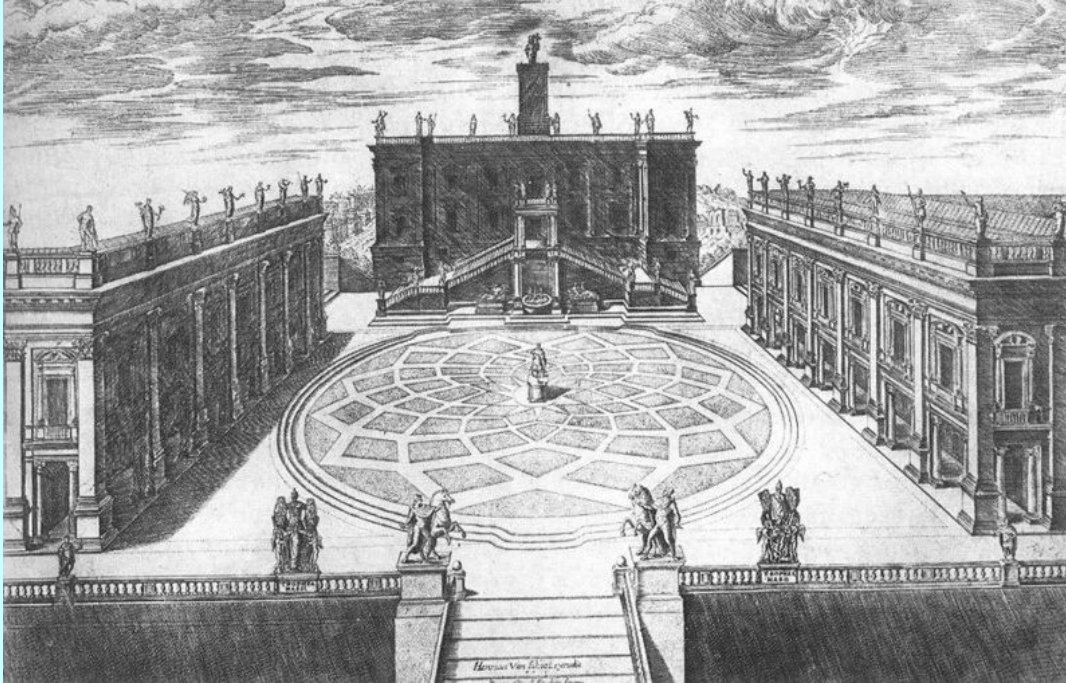
Principals característiques:

- S'inspiren més en les obres romanes (més properes) que en les gregues. Utilitzen els mateixos cànons i ordres.
- Utilitzen l'arc de mig punt i la volta de canó i les cúpules. Tirants metàl·lics entre els arcs.

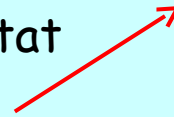

**Interior de l'església de San Lorenzo, de Florència.
Brunelleschi, 1436**

Comencen a utilitzar **maquetes i dibuixos** per presentar els seus projectes als clients. La plaça del Capitoli, projectada per Miquel Àngel, és un exemple de representació d'espai en **perspectiva**. Simetria en les obres.

Els **5 ordres arquitectònics clàssics** foren utilitzats habitualment. Imatge d'un tractat de Jacopo Vignola (*Les regles dels cinc ordres de l'Arquitectura*).

- Al **segle XVI** (*Cinquecento*) apareix un nou tipus de decoració arquitectònica: els **grotescos**, motius vegetals i figures meitat humanes i meitat animals (Domus Aurea de Neró).

-Gran interès per la normativa clàssica. Es fan **tractats d'arquitectura**: Sebastiano Serlio, Jacopo Vignola i Andrea Palladio, molt influïts pels escriptors clàssics, sobretot **Vitrubi**, i també per les restes antigues. En aquests escrits s'inclouen imatges per fer més entenedores les explicacions.

-Les **tipologies arquitectòniques**, tant en el **segle XV** com el **XVI** són: l'església, el palau i les vil·les suburbanes. També edificis de significació menor, com hospitals, teatres, biblioteques, ponts i arcs de triomf.

Vitrubi (S. I a C): Tres principis recollits ens els seus deu llibres *De Architectura*:

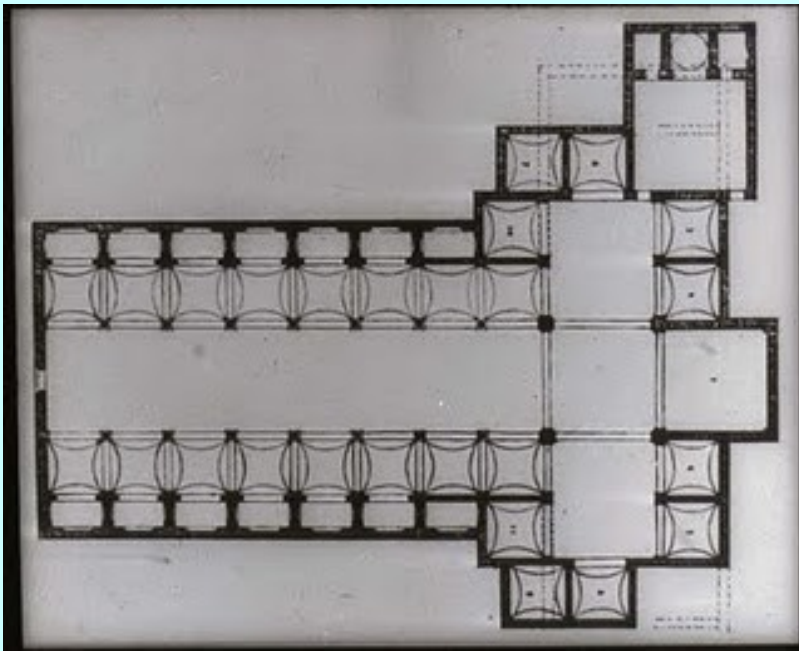
-*Firmitas* (fermesa): solidesa, resistència.

-*Utilitas* (utilitat): funcionalitat, servir per la finalitat.

-*Venustas* (bellesa): harmonia, elegància.

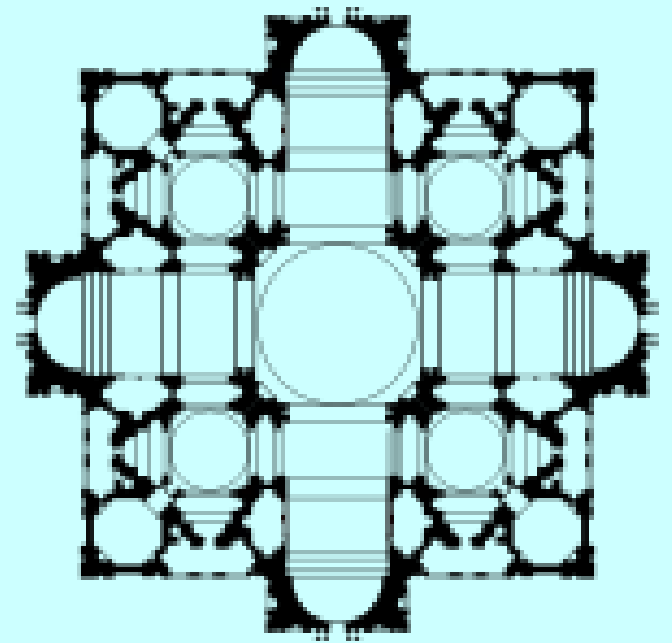
Les plantes de les esglésies:

a) Basilical en forma de creu llatina, amb 3 naus i cúpula al creuer. El model era la basílica romana.

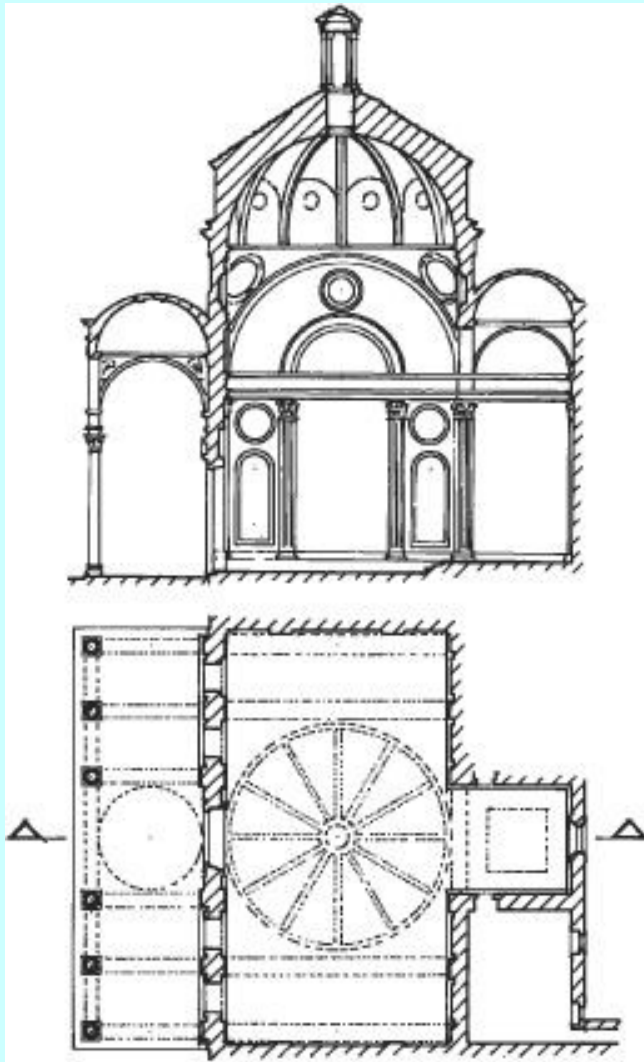
Brunelleschi: San Lorenzo,
Florència.

b) Centralitzada, de creu grega o circular. El model era el Panteó de Roma.

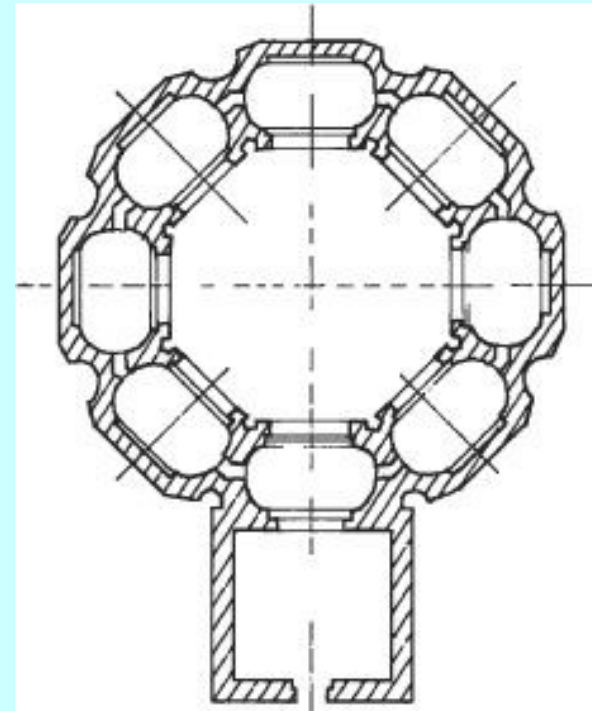

Bramante: projecte de Sant
Pere del Vaticà.

Els arquitectes comencen a utilitzar maquetes i dibuixos per exposar millor els seus projectes.

*Planta i secció de la capella Pazzi
Florència*

*Planta de Santa Maria de li Angeli,
Florència*

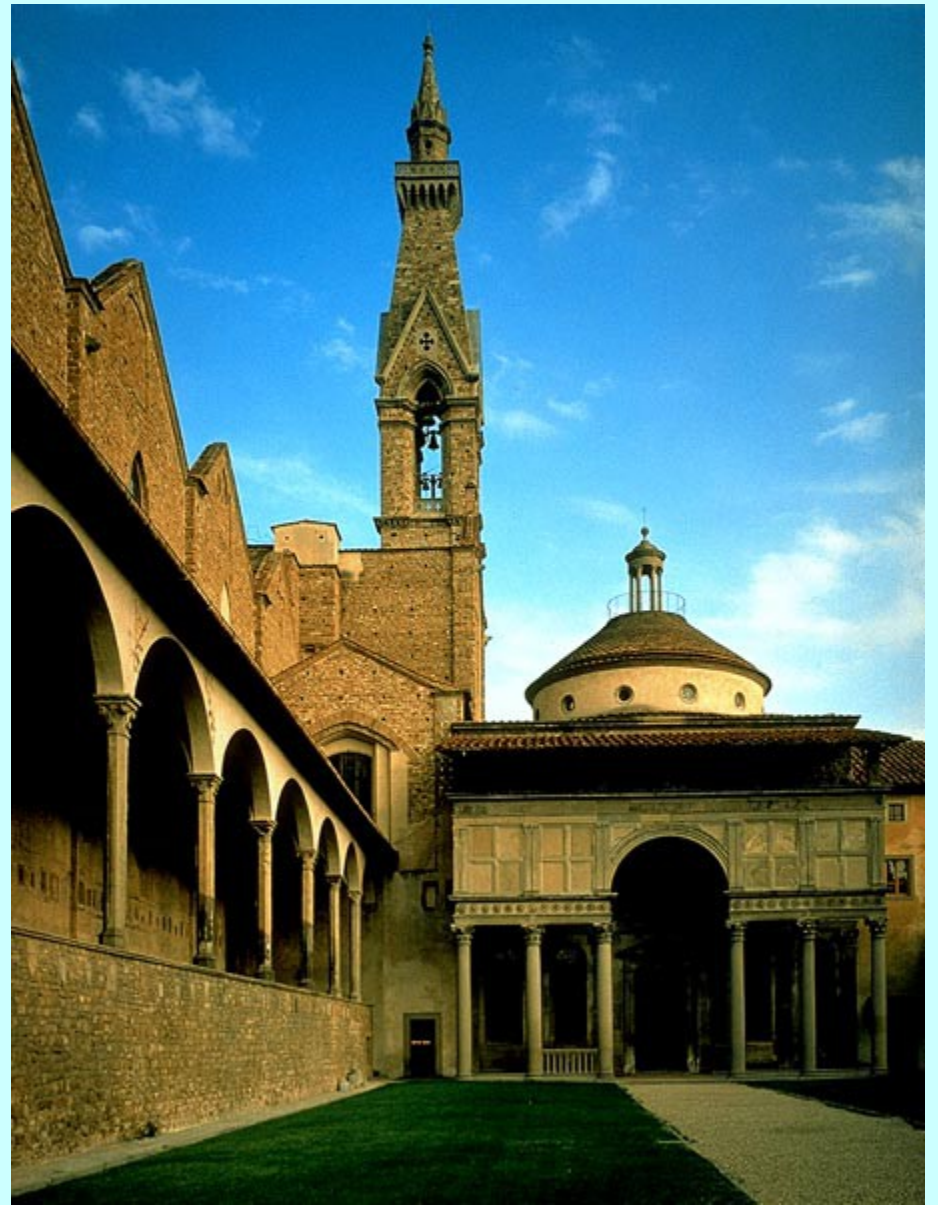
Santa Maria del Fiore, Florència. La cúpula de Brunelleschi és el primer exemple d'arquitectura plenament renaixentista.

Interior de la cúpula de Santa Maria del Fiore,

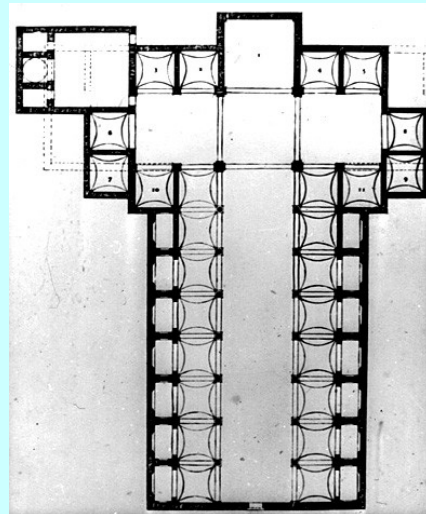
Santa Maria del Fiore

Capella Pazzi

Brunelleschi:
Exterior,
interior i planta
de S. Lorenzo,
Florència

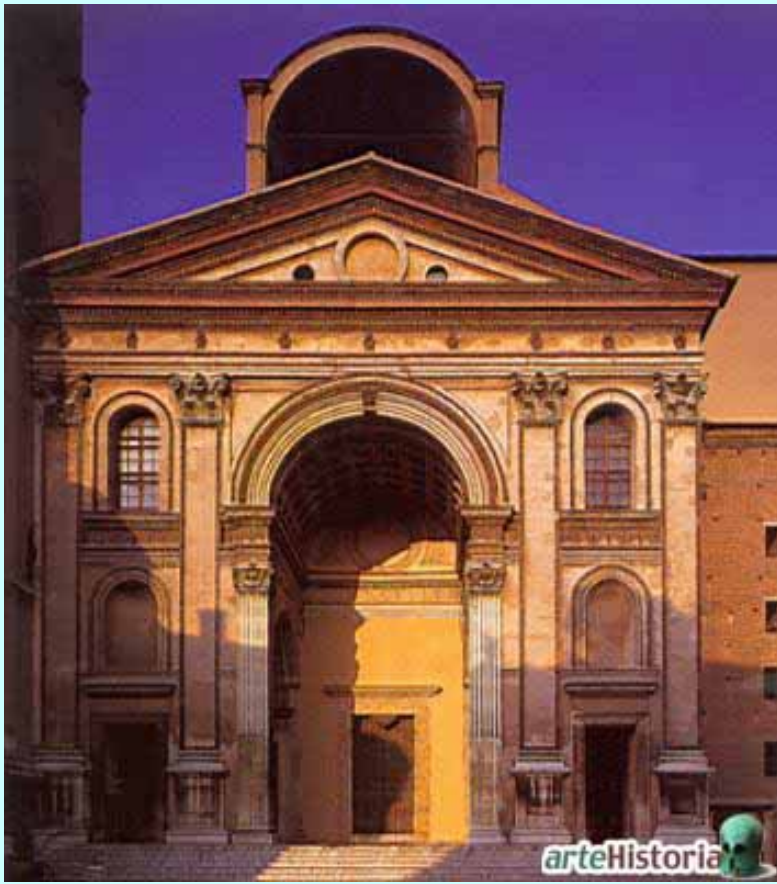

Alberti és
l'arquitecte que
millor representa el
nou estil
(*Sant'Andrea* i *San
Sebastiano* de
Màntua i el *temple
Malatestià* de Rimini).

A **Florència** construí
la façana de ***Santa
Maria Novella***, en
marbre blanc i verd,
amb frontó
triangular central i
grans volutes.

Façanes organitzades en tres cossos verticals, el central més altre que els laterals, que s'uneixen amb volutes. Al Barroc tornariem a trobar aquest model.

Sant'Andrea, de Màntua té la façana en forma d'arc de triomf, en clara influència romana.

Entrada de l'Església de **San Francesc** de Rímini, també dita Temple Malatestià.

Leon Battista Alberti

RENAIXAMENT

es manifesta en

ARQUITECTURA

ESCULTURA

PINTURA

del quattrocento

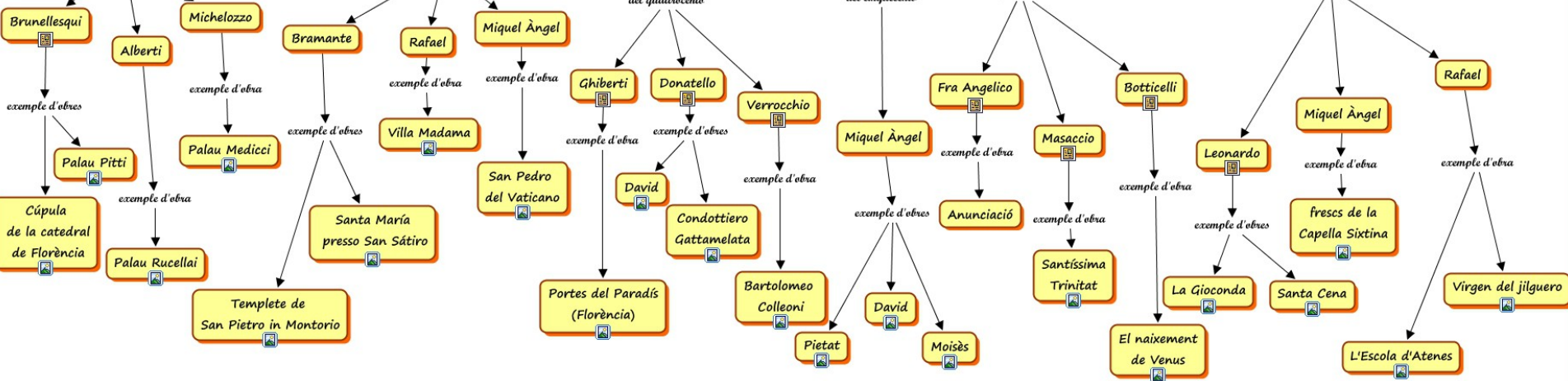
del cinquecento

del quattrocento

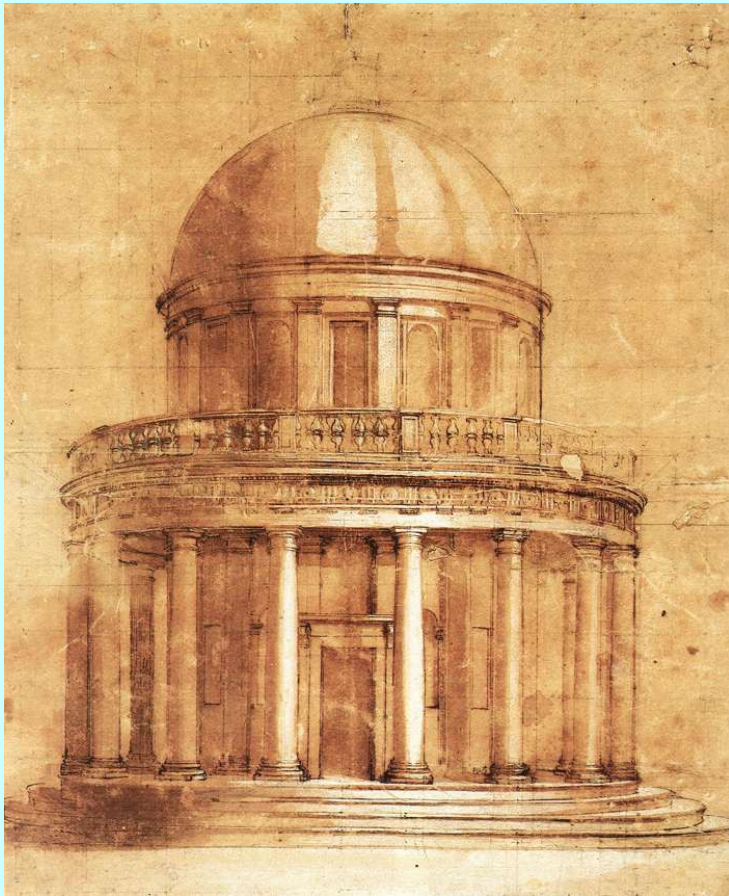
del cinquecento

del quattrocento

del cinquecento

San Pietro in Montorio
Donato Bramante, 1502
És el model de l'arquitectura
classicista, de planta
centralitzada, relacionat amb els
temples circulars romans (Vesta).

Arquitectura civil

La **funcionalitat** (utilitas vitrubiana) s'imposa en el Renaixement.

Els **palaus** tenen **forma cúbica**, cornisa i motlures horitzontals que separen els pisos amb **columnes de cada ordre** (toscà o dòric, jònic i corinti). Destaquen nombroses finestres que alleugereixen la sensació de massís. La porta rep poca importància. Caràcter defensiu del conjunt. **Encoixinat** gruixut a la part de baix i més lleuger a la part alta. Al centre hi ha una **pati**, al voltant del qual s'organitza el palau.

Palau Pitti, Brunelleschi (Florència)

Palau Rucellai, d'Alberti, Florència. La superposició dels ordres, els arcs de mig punt, les arquitraves, frisos i cornises que separen els pisos, són característiques d'aquest edifici.

Palau dels Mèdici Ricardi, de Michelozzo, Florència.

Palau **Vendramin-Calergi**, de **Mauro Coducci**, a Venècia. En aquest predominen les obertures sobre el mur. Les columnes, clàssiques, divideixen cada pis de la façana que dona al canal.

**Miquel Àngel,
Biblioteca Laurenziana
1524-1534 (Florència)**

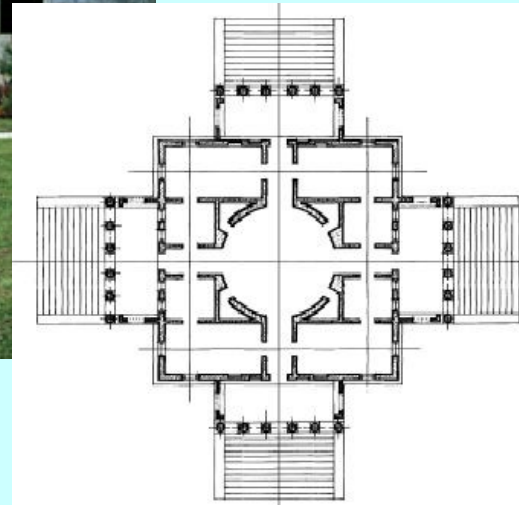

Miquel Àngel, façana del Palau Farnese, Roma, 1548

Miquel Àngel, Cúpula de San Pere del Vaticà, Roma 1564

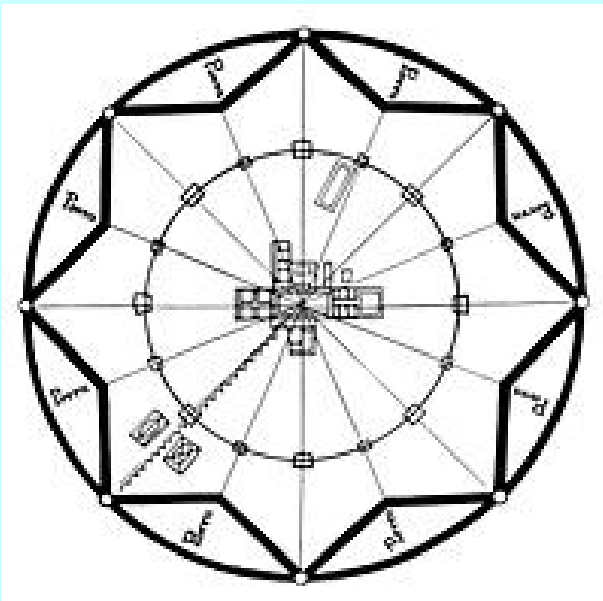
Villa Capra (la Rotonda), Andrea Palladio, 1551-1553. Vicenza, Itàlia

Recuperació de l'antiga vil·la romana. Destacà Palladio.

L'urbanisme ideal i de jardins

- Es vol posà fi al desordre de les ciutats medievals.
- Es volen crear ciutats ideals o utòpiques. També espais oberts o jardins.
- Hi van haver dos models de ciutats utòpiques:
 - a) la radial, de Filarete, dita Sforzinda,
 - b) l'ortogonal o regular, de carrers rectes o clàssica.

Dibuix de la ciutat ideal d'Antonio Averlino (Il Filarete).

